

Pandemi Öncesi ve Sonrası Dönemde Halk Eğitim Merkezlerinin Durumu

The Situation of Public Education Centers Before and After The Pandemic

ÖZET

Bu araştırmanın amacı halk eğitim merkezlerinin pandemi öncesi ve sonrasında durumu ve etkilenmelerini incelemektir. Araştırmanın evreni Diyarbakır Bağlar Halk Eğitim Merkezinde 2018 ve 2022 yılları arasında açılmış ve tamamlanmış kurslardan oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi amaçlı örneklem stratejilerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği bu çalışmada doküman incele yöntemi kullanılmış olup veriler betimsel analiz yöntemleriyle analiz edilmiştir. Betimsel analizler sonucunda ulaşılan bu veriler, halk eğitim merkezlerinin pandemi öncesi ve sonrasında durumlarını ve etkilenmelerini göstermekte ve araştırmanın amacına ulaşmak için kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda bireylerin en çok Kişisel Gelişim ve Eğitim kurslarına yöneldiği görüldükçe son yıllarda yöresel ekonomik faaliyetlere yönelik kurslara yönelimlerin olduğu görülmüştür. Kurslara devam konusunda kadın katılımcıların oranının erkek katılımcılara oranlarından daha yüksek olduğu görüldükçe, kurs sürelerinde kadın katılımcıların tercihinin kısa süreli kurslardan yana olduğu görüldükçe erkek katılımcıların tercihlerinin uzun süreli kurslardan yana oldukları görülmüştür. Pandemi öncesi ve sonrası kurs oranlarında pandemi öncesi dönemde kurs sayısının daha fazla olduğu ve kadın katılımcı sayısının her dönemde daha fazla olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Pandemi yılı olarak bilinen 2020 yılında tüm kurs alanlarında düşüşler görüldükçe pandemiden sonraki yıllarda Din Eğitimi kurslarında yüksek artışların olduğu ve bu artışın pandemiden önceki yıllardan da fazla olduğu görülmüştür. Sonuç kısmında tüm bulguların değerlendirmeleri yapılmış olup önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: halk eğitim, pandemi, yetişkin eğitimi, hayat boyu öğrenme.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the situation and impacts of public education centers before and after the pandemic. The population of the study consists of the courses opened and completed between 2018 and 2022 in Diyarbakır Bağlar Public Education Center. The sample of the study was determined by criterion sampling method, one of the purposeful sampling strategies. In this study, in which qualitative research approach was adopted, document analysis method was used and the data were analyzed with descriptive analysis methods. These data obtained as a result of descriptive analysis show the situation and effects of public education centers before and after the pandemic and were used to achieve the purpose of the research. As a result of the analyzes, it was observed that individuals mostly turned to Personal Development and Education courses, while in recent years, there have been trends towards courses for local economic activities. While it was observed that the rate of female participants was higher than the rate of male participants in terms of course attendance, it was seen that the preference of female participants was in favor of short-term courses while male participants were in favor of long-term courses. In the course rates before and after the pandemic, it was concluded that the number of courses was higher in the pre-pandemic period and the number of female participants was higher in each period. In the conclusion section, all findings are evaluated and recommendations are given.

Keywords: public education, pandemic, adult education, lifelong learning

GİRİŞ

COVID-19 pandemisi insanlık tarihinin küresel boyutta yaşadığı en büyük felaketlerden biri olarak nitelendirilmektedir. Kısa bir süre içinde hayatımız kimsenin hayal bile edemeyeceği bir şekilde alt üst oldu. 11 Mart 2020 de Dünya Sağlık Örgütü (WHO), yeni bir korona virüs olan SARS-CoV-2'nin yayılmasını resmi olarak bir pandemi olarak sınıflandırdı (Ciotti et al., 2020). Birçok ülke sınırlarını kapatarak ve sokağa çıkma yasakları getirerek pandemiye yönelik tedbirler aldı. Özellikle 2020 yılının ikinci çeyreğinde katı kısıtlamalar gözlemlendi. Bu pandeminin ilk dalgasıydı. Daha sonra çoğu ülke bu tür kısıtlamaları kaldırmaya başladı. Bir çok alanda etkisi hissedilen pandemi, eğitim öğretim ortamında değişimleri beraberinde getirmiş ve farklı eğitim programlarının uygulanmasına yol açmıştır (Kırmızıgül, 2020). Pandeminin yoğun yaşandığı zamanlarda birçok ülke uzaktan eğitim kararları almıştır. Uzaktan eğitim veya uzaktan öğrenme, bireyin eğitiminde eşzamanlı ve etkin bir şekilde pedagoji, teknoloji ve öğretim sistemi tasarımına odaklanan bir

Necmettin Can¹
Burhan Atlı²
Gülbahar Atlı³
Aslan Karakuş⁴
Mamuriye Ayyıldız⁵
Nurettin Üre⁶

How to Cite This Article

Can, N., Atlı, B., Atlı, G., Karakuş, A., Ayyıldız, M. & Üre, N. (2023). "Pandemi Öncesi ve Sonrası Dönemde Halk Eğitim Merkezlerinin Durumu", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(70): 3227-3236. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.68536>

Arrival: 24 January 2023
Published: 30 April 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹⁻⁶ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

eğitim modelidir ve bu modelde öğrenci eşzamanlı ve eşzamanlı olarak öğrenme materyalleriyle erişebilir (Al-Arimi, 2014). Uzaktan eğitim, öğrenmeyi merkezileştirmiş okul modelinden çıkarıp öğrenme için daha esnek model sağlar. Ayrıca öğrencileri okula değil, okulu öğrencilere getirerek sosyal dinamikleri tersine çevirir (Sherry, 1996). Pandemi döneminde Türkiye’de yaygın ve örgün eğitimlerin tamamında uzaktan eğitime geçilmiştir (MEB, 2021).

Covid -19 pandemisi küresel çapta sağlık ve eğitimin dışında dünya ekonomisini olumsuz yönde etkilemiştir (Ahmad et al., 2020). Düşük ölüm oranına rağmen geniş kapsamlı sosyal ve politik sonuçlar, yerel ekonomik hasar ve küresel ekonomik kargaşa toplumlarda endişe yaratmıştır (Wang et al., 2022). Pandemi piyasadaki işleri azaltarak ekonomik faaliyetleri de yavaşlattı ve buna bağlı olarak Avrupa’da sanayi ve hizmet sektörleri de keskin bir şekilde küçüldü. Bu durum sanayi ve hizmet sektörlerinin üretim faaliyetlerini esasen durdurmalarına neden oldu (Su et al., 2022). Tedavide aşılmanın kullanılması ve süreç içerisinde virüsün mutasyona uğramasıyla etkisini yitiren pandemi geride enflasyonla boğuşan ekonomiler ve bir çok sosyal travma bırakmıştır (Belitski et al., 2022). Global çapta artan enflasyon ve üretim maliyetleri bir çok işyerinin kapanmasına ve bir çok çalışanın işsiz kalmasına neden olmuştur (Pazvant, 2021). İşsiz kalan çalışanlar farklı iş kollarına yönelmiş veya yeni iş arayışlarına girmişlerdir. Niteliklerini geliştirmek ve çalışabileceği iş sahalarını genişletmek amacıyla birçok genç ve yetişkin arayışlara girmiştir. Gerek kamu eliyle gerekse de özel eğitim kurumlarının açtığı kurslar bu arayışlara nispeten cevap olmuştur (Lopes & McKay, 2021). Yetişkin veya gençlere yönelik açılan kurslar hayat boyu öğrenme kapsamında değerlendirilmenin yanında, yeniliklere hızlı cevap vermesi yönünden hükümetler tarafından oldukça önemsenmektedir. Gelişmiş ülkeler başta olmak üzere dünya genelinde ülkelerin halk eğitimine yönelik farklı politikaları mevcuttur (Akyol et al., 2018).

Halk eğitimi (Yaşam Boyu Öğrenme- HBÖ), insanlığın varoluşundan bu yana var olan ve önemi azalmayan, artan bir kavramdır. İlk insandan bu yana birey, yaşamı boyunca eğitime ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak için özellikle her dönemin koşullarına göre farklı yöntemler geliştirilmiştir. Eğitim ihtiyacı başlangıçta sözlü olarak ve küçük topluluklarda karşılanırsa da eğitim yazı ile daha kalıcı ve etkili bir biçim almıştır. Eski çağlarda tarihi yazılarda veya mağara duvarlarında gelecek nesillere bırakılan öğütler ve çizimler, o eğitimin kanıtı olarak günümüze ulaşan belgelerdir. Tarihimizden bir örnek verecek olursak, Orhun Kitabelerini bu gruptan sayabiliriz. Yakın geleceğe gelecek olursak, Batı dünyasının gelişimini ve aydınlanma sürecini Hayat Boyu Öğrenme (HBÖ) tezine borçlu olduğu söylenebilir (Ünal, 2006).

Halk eğitim merkezleri, ülkemizde halk eğitiminin veya yetişkin eğitiminin en önemli aşamasıdır. Türkiye’de halk eğitim merkezleri, vatandaşların eğitimine ve gelişimine yardımcı olmak için oluşturulmuş kurumlardır. Bu merkezler genellikle küçük topluluklarda veya bölgesel olarak çalışır ve katılımcılarına farklı eğitim türleri sunar. İnsanların bireysel, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli rol oynamaktadır. Bireye yeni bilgi ve beceri kazandıran, tutum ve bakış açılarını değiştiren, hayatla başa çıkmasına, yeni ortam ve durumlara uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır (Tanır, 2006). Mesleki gelişimin yanında kişilik gelişimine de katkı sağlayan bu kurumlar milli kalkınmaya da katkıda bulunur.

Pandemi süreci, yetişkinler üzerinde bireysel, sosyal, ekonomik ve psikolojik etkiler yaratmıştır (Doğanay & Çopur, 2020). Bunlar arasında:

Bireysel etkiler: evde kalma zorunluluğu, yalnız kalma, sağlık kaygısı ve kaybı (KARDEŞ, 2020).

Sosyal etkiler: sosyal izolasyon, aile içi gerginlik, çalışma-aile dengesi bozukluğu (Tükel, 2020).

Ekonomik etkiler: iş kaybı, maddi kaygı, borç yükü (Bozkurt, 2020).

Psikolojik etkiler: stres, endişe, depresyon, yalnızlık, kaygı (Çiçek & Almalı, 2020).

Pandeminin etkileri kişiden kişiye değişebilir ve bu etkilerin zamanla yatışması veya devam etmesi de kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Ancak, genel olarak pandemi süreci, yetişkinler üzerinde birçok açıdan belirgin bir stres ve kaygı yaratabilir.

Ortaya çıktığı andan itibaren tüm dünyanın gündemini meşgul eden yeni korona virüs, başta sağlık ve eğitim olmak üzere birçok alanda araştırmalara konu oldu. Sağlıkla ilgili alanlarda hastalığın tanım ve tedavisine (Hadj Hassine, 2022) yönelik araştırmaların üstünlüğü göze çarparken eğitimle ilgili araştırmalarda pandeminin uzaktan eğitim süreci ve karantina günlerine (Maatuk et al., 2022) yönelik araştırmaların yoğunlukta olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışma, korona salgınının halk eğitim merkezlerinde eğitim görmüş olan bireyler üzerindeki etkilerine dikkat çekmek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Salgın sürecinin insanların ihtiyaç, beklenti ve tercihlerinde değişikliklere neden olduğu bilinen bir gerçektir. Buradan hareketle çalışma kapsamında, Covid-19 öncesi ve sonrası dönemde halk eğitim merkezinde açılan kurslarda ve kursiyer

taleplerinde ne tür değişimler olduğu incelenmek istenmiştir. Belirtilen amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Kursların yıllara göre dağılımı
- 2- Katılımcıların cinsiyete göre yıllar içindeki dağılımı
- 3- Sertifika alan katılımcıların cinsiyete göre yıllar içindeki dağılımı
- 4- Kursların alan adlarına göre yıllar içindeki dağılımı
- 5- Açılan kursların alanlarına göre katılımcı cinsiyet dağılımı
- 6- Kursların süresine göre kursların yıllar içindeki dağılımı
- 7- Katılımcıların cinsiyetine göre kurs süresi içindeki dağılımı

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımı içerisinde yer alan doküman analizi yöntemiyle yapılmıştır. Doküman analizi yöntemi hem basılı hem de elektronik materyalleri gözden geçirmeye veya değerlendirmeye olanak sağlayan sistematik bir prosedürdür. Nitel araştırmadaki diğer analitik yöntemler gibi, doküman analizi de anlam ortaya çıkarmak, anlayış kazanmak ve ampirik bilgi geliştirmek için kullanılır (Corbin & Strauss, 2015). Doküman analizi; arka plan ve bağlam, sorulacak ek sorular, tamamlayıcı veriler, değişim ve gelişimi izlemenin bir yolu ve diğer veri kaynaklarından elde edilen bulguların doğrulanmasını sağlar. Ayrıca, olayların artık gözlemlenemediği veya haber kaynağının ayrıntıları unuttuğu durumlarda, belgeler veri toplamanın etkili yolu olabilir (Bowen, 2009). Doküman incelemesi beş temel adımda yapılabilir: (1) araştırmada kullanılacak dokümanlara ulaşılması, (2) ulaşılan dokümanların orijinalliğinin doğrulanması, (3) dokümanların anlaşılması, (4) verilerin analizi ve (5) verilerin kullanılması (Metin, 2012).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Diyarbakır Bağlar Halk Eğitim Merkezinde 2018 ve 2022 yılları arasında açılmış ve tamamlanmış kurslardan oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme stratejilerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, sınırlı kaynakların en etkin şekilde kullanılması için bilgi açısından zengin durumların belirlenmesi ve seçilmesi için nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir tekniktir (Patton, 2002). Amaçsal örnekleme stratejilerinden biri olan ölçüt örnekleme araştırılan konunun derinlemesine bilgi sağlanmasında gözlem birimlerini araştırmaya uygun olarak netleştirilmesinde önemli olarak görölmektedir (Büyüköztürk et al., 2016) . Bu çalışmada ölçüt; kursların 2018-2022 yılları arasında açılıp tamamlanmış olması ve kurslarda en az bir katılımcının belge almış olmasıdır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Betimsel analiz kavramsal yapısı önceden belli olan nitel araştırmalarda kullanılan bir analiz türüdür (Şimşek & Yıldırım, 2018). İncelenen kurslardan ulaşılan veriler SPSS 26.0 analiz programı yardımıyla analiz edilmiş ve alt problemlere göre tablo haline getirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde çalışmanın amaçlarına ilişkin bulgular sunulmaktadır. Her bir alt amaç çerçevesinde yapılan analizler sonucunda ulaşılan analizler ayrı başlıklar halinde sunulmuştur. Bulguların frekans ve yüzde dağılımları tablolar halinde verilmiştir.

Kursların yıllara göre dağılımı

Araştırmanın ilk sorusu 2018-2022 yılları arasındaki kursların yıllara göre dağılımlarını belirlemektedir. 2018-2022 yılları arasında toplam 12501 kursun tamamlandığı görölmürken bu kursların yıllara göre dağılımları Tablo 1 de gösterilmiştir.

Tablo 1: Kursların yıllara göre dağılımı

Yıl	Frekans	Yüzde
2018	1422	11.37 %
2019	3942	31.53 %
2020	1892	15.13 %
2021	2191	17.52 %
2022	3054	24.43 %
Toplam	12501	100%

Tablo 1 incelendiğinde 2018 -2022 yılları arasında en çok kursun 2019 yılında (31.53%) düzenlendiği görülürken en az kursun 2018 yılında (11.37%) düzenlendiği görülmektedir. Yıllar içerisinde kursların sayısının genel olarak artış eğiliminde olduğu görülse de pandeminin başlangıç yılı olarak bilinen 2020 yılında kurs sayısında düşüş olduğu görülmektedir.

Pandemi öncesi dönemde açılan kursların oranı 42.90% iken pandemi sonrası dönemde açılan kursların oranı 41.95% olduğu görülmektedir. Pandemi döneminde açılan kursların genel oran içindeki durumunun 15.13% olduğu görülürken pandemiden hemen sonraki yıldaki oranın 17.52% olduğu görülmektedir.

Katılımcıların cinsiyete göre yıllar içindeki dağılımı

Araştırmanın bir diğer sorusu katılımcı sayısının yıllara göre dağılımını cinsiyet bazında belirlemektir. Belirtilen yıllar arasında toplamda 175075 katılımcının kurslara katıldığı görülürken yapılan analizlerin sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 2 de gösterilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların cinsiyete göre yıllar içindeki dağılımı

Cinsiyet	Yıl	Frekans	Yüzde
Kadın	2018	12675	7.23 %
	2019	35275	20.14 %
	2020	16614	9.48 %
	2021	19602	11.19 %
	2022	27979	15.98 %
Erkek	2018	7213	4.12 %
	2019	20415	11.66 %
	2020	10162	5.80 %
	2021	10672	6.09 %
	2022	14463	8.26 %
Toplam		175070	100 %

Tablo 2 incelendiğinde kadınların ve erkeklerin en fazla katılımcı oldukları kursların 2019 yılında düzenlendiği görülürken en az katılımlarında 2018 yılında gerçekleştiği görülmektedir. Tüm yıllarda kadın katılımcı oranının erkek katılımcı oranından yüksek olduğu görülürken katılım oranlarında yıllara göre artış görülse de pandeminin olduğu yılda katılımcı oranlarının düştüğü görülmektedir. Pandemi sonrası yıllarda kadın katılımcı oranındaki artış erkek katılımcı oranındaki artıştan fazla olduğu görülürken; 2018 ile 2019 yılları arasındaki katılımcı oranlarındaki değişim kadınlar için 7.23% ten 20.14% 'e yükselirken erkeklerde bu oran 4.12% den 11.66% ya yükselmesi dikkat çekici bir bulgu olarak görülebilir. Pandemi öncesi yıllarda kadın katılımcı oranı toplamda 27.37% iken bu durum erkeklerde 15.78% dir. Pandemi sonrası döneme bakıldığında ise kadınlardaki oran 27.17% iken erkeklerde bu oran 14.35% tir. Pandemi öncesi ve sonrası oranlar göz önünde bulundurulduğunda kadın katılımcı oranlarının birbirine yakın olduğu görülürken erkeklerde oranlar arasında farklar olduğu görülmektedir.

Sertifika alan katılımcıların cinsiyete göre yıllar içindeki dağılımı

Araştırmanın bir diğer sorusu 2018 ile 2022 yılları arasında düzenlenen kurslarda sertifika alan kursiyerlerin cinsiyetlerine göre yıllar içindeki dağılımlarını belirlemektir. Toplam 121687 sertifikanın dağıtıldığı kursların analizleri sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Sertifika alan katılımcıların cinsiyete göre yıllar içindeki dağılımı

Cinsiyet	Yıl	Frekans	Yüzde
Kadın	2018	9313	7.65 %
	2019	26805	22.02 %
	2020	10990	9.03 %
	2021	15036	12.35 %
	2022	15033	15.32 %
Erkek	2018	5598	4.60 %
	2019	16598	13.63 %
	2020	6690	5.49 %
	2021	8320	6.83 %
	2022	7304	6.00 %
Toplam		121687	100 %

Tablo 3 incelendiğinde en fazla sertifikanın 2019 yılında (35.65 %) dağıtıldığı görülürken en az sertifikanın 2018 yılında (12.25 %) dağıtıldığı görülmektedir. 2022 yılında dağıtılan sertifikaların az olmasının nedeni bazı kursların sertifikalarının basılmaması olarak görülebilir. Pandemi öncesi dönemde dağıtılan sertifika oranı kadınlarda 29.67% iken erkeklerde bu oran 18.23 % olarak görülmektedir. Pandemi sonrası dönemde kadın kursiyerlerdeki sertifika oranı 27.67 % iken erkeklerde bu oran 12.83 % olarak görülmüştür. Pandemi öncesi

ve sonrası dönemlerde kadın katılımcıların sertifika oranının erkek katılımcıların sertifika oranından yüksek olduğu görülürken araştırmaya dahil edilen her yıl için yıl bazında da benzer bulgulara ulaşılmıştır.

Kursların alan adlarına göre yıllar içindeki dağılımı

Çalışmada belirlenen bir diğer hedef, 2018-2022 yılları arasında açılan kursların alanlarına göre dağılımını incelemektir. Yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular tablo 4 'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Kursların alanlarına göre yıllar içindeki dağılımı

Alan Adı	2018	2019	2020	2021	2022	Frekans
Adalet	0	0	0	0	3	3
Ahşap Teknolojisi	16	5	2	1	1	25
Aile ve Tüketici Bilimleri	5	27	18	15	9	74
Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi	14	4	6	12	7	43
Bahçecilik	0	9	5	7	2	23
Bilişim Teknolojileri	27	85	44	48	66	270
Büro Yönetimi ve Sekreterlik	0	9	2	15	25	51
Can ve Mal Güvenliği	0	0	3	0	0	3
Çevre Koruma	0	0	0	0	1	1
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	54	194	105	103	198	654
Din Eğitimi	0	12	32	282	558	884
El Sanatları Teknolojisi	82	288	157	251	223	1001
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	3	8	8	12	3	34
Gazetecilik	0	4	5	0	0	9
Geleneksel Oyunlar ve Zekâ Oyunları	12	61	31	54	62	220
Gıda Teknolojisi	0	0	4	0	0	4
Giyim Üretim Teknolojisi	26	92	76	77	89	360
Grafik ve Fotoğraf	5	17	9	9	5	45
Güvenlik Hizmetleri	0	0	3	4	3	10
Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri	39	108	51	57	106	361
Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri	0	1	0	1	0	2
Harita Tapu Kadastro	0	0	1	0	0	1
Hasta ve Yaşlı Hizmetleri	6	23	17	10	7	63
Hayvan Yetiştiriciliği	1	2	2	6	6	17
İnşaat Teknolojisi	2	3	1	0	3	9
Kişisel Gelişim ve Eğitim	163	822	372	128	336	1821
Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	0	0	1	0	0	1
Kuyumculuk Teknolojisi	17	7	1	0	1	26
Makine Teknolojisi	2	12	5	6	19	44
Metal Teknolojisi	0	1	1	0	0	2
Motorlu Araç Teknolojisi	0	1	0	1	0	2
Muhasebe ve Finansman	6	18	15	16	34	89
Müzik ve Gösteri Sanatları	242	359	194	160	219	1174
Okuma Yazma	178	478	186	158	169	1169
Ormancılık	2	3	2	8	5	20
Öğretmenlik ve Öğretim	2	15	2	18	22	59
Pazarlama ve Perekende	2	6	3	7	11	29
Radyo Televizyon	0	1	6	12	9	28
Sağlık	4	16	27	36	22	105
Sanat ve Tasarım	32	76	26	25	45	204
Seramik ve Cam Teknolojisi	5	7	2	1	6	21
Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık	246	369	61	93	66	835
Sosyoloji ve Kültürel Araştırmalar	0	0	0	0	2	2
Spor	168	631	349	479	591	2218
Tarım Teknolojileri	0	0	1	1	0	2
Tekstil Teknolojisi	0	5	0	4	1	10
Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme	20	18	5	12	4	59
Ulaştırma Hizmetleri	1	6	0	1	0	8
Yabancı Diller	31	109	30	46	62	278
Yiyecek İçecek Hizmetleri	9	30	22	15	53	129
Toplam	1422	3942	1892	2191	3054	12501

Tablo 4'te 2018-2022 yılları arasında halk eğitim merkezinde açılan kursların frekansını göstermektedir. Her bir alan adı, merkezde açılan kursları belirtmektedir. Adalet alanında, 2018-2022 yılları arasında sadece 3 kurs açılmıştır. En çok açılan kurs ise Kişisel Gelişim ve Eğitim alanıdır, toplam 1821 kez açılmıştır. En az açılan kurs ise Harita Tapu Kadastro alanıdır, sadece bir kez açıldığı görülmektedir. Pandeminin başlangıç yılı olarak kabul edilen 2020 yılında bir önceki yıla göre genel bir azalma olduğu görülse de Din Eğitimi ve Sağlık

alanındaki kurslarda artış olduğu görülmektedir. Pandemi öncesi ve sonrası dönemde hobi amaçlı değerlendirilebilecek kursların oranlarında bir değişim görülmezken Hayvan Yetiştiriciliği alanındaki kursların artış göstermesi dikkate değer görülmektedir. 2022 yılında en çok kaydedilen alanlar arasında Din Eğitimi, Müzik ve Gösteri Sanatları, Spor, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık, Kişisel Gelişim ve Eğitim bulunmaktadır. Bunların hepsi biraz farklı sebeplerle popüler olabilir, ancak genel olarak insanların eğitim ve gelişim konularına ilgisi artmış görünmektedir.

Açılan kursların alanlarına göre katılımcı cinsiyet dağılımı

Açılan kursların alanlarına göre katılımcı cinsiyet dağılımının incelendiği bir diğer araştırma sorusunda yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Kursların alanlarına göre katılımcı cinsiyet dağılımı

Alan Adı	Kursiyer		Toplam
	Erkek	Kadın	
Adalet	22	14	36
Ahşap Teknolojisi	155	182	337
Aile ve Tüketici Bilimleri	111	942	1053
Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi	269	302	571
Bahçecilik	94	203	297
Bilişim Teknolojileri	1762	3021	4783
Büro Yönetimi ve Sekreterlik	141	301	442
Can ve Mal Güvenliği	113	294	407
Çevre Koruma	28	13	41
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	15	0	15
Din Eğitimi	3875	5349	9224
El Sanatları Teknolojisi	2519	8337	10856
Elektrik-Elektronik Teknolojisi	298	13389	13687
Gazetecilik	390	101	491
Geleneksel Oyunlar ve Zekâ Oyunları	58	50	108
Gıda Teknolojisi	1577	1383	2960
Giyim Üretim Teknolojisi	29	28	57
Grafik ve Fotoğraf	227	5716	5943
Güvenlik Hizmetleri	281	289	570
Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri	174	94	268
Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri	593	5900	6493
Harita Tapu Kadastro	7	17	24
Hasta ve Yaşlı Hizmetleri	12	0	12
Hayvan Yetiştiriciliği	315	686	1001
İnşaat Teknolojisi	318	79	397
Kişisel Gelişim ve Eğitim	87	40	127
Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	8271	16116	24387
Kuyumculuk Teknolojisi	1	12	13
Makine Teknolojisi	105	211	316
Metal Teknolojisi	440	170	610
Motorlu Araç Teknolojisi	31	0	31
Muhasebe ve Finansman	35	0	35
Müzik ve Gösteri Sanatları	355	1005	1360
Okuma Yazma	6705	8390	15095
Ormançılık	1371	11182	12553
Öğretmenlik ve Öğretim	449	1	450
Pazarlama ve Perekende	1076	1999	3075
Radyo Televizyon	423	144	567
Sağlık	182	204	386
Sanat ve Tasarım	2620	1160	3780
Seramik ve Cam Teknolojisi	995	1836	2831
Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık	12	302	314
Sosyoloji ve Kültürel Araştırmalar	4649	6093	10742
Spor	0	25	25
Tarım Teknolojileri	17180	11419	28599
Tekstil Teknolojisi	13	12	25
Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme	1	159	160
Ulaştırma Hizmetleri	1168	21	1189
Yabancı Diller	308	70	378
Yiyecek İçecek Hizmetleri	2150	2867	5017
Toplam	62925	112145	175070

Tablonun detaylarından görüleceği üzere, açılan kurslar arasında kadın katılımcıların sayısı erkek katılımcılarından daha fazla olduğu birçok kurs bulunmaktadır. Örneğin, "Aile ve Tüketici Bilimleri", "Çocuk Gelişimi ve Eğitimi", "Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri", "Müzik ve Gösteri Sanatları", "Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık" ve "Spor" gibi kurslarda kadın katılımcıların sayısı erkek katılımcıların sayısından çok daha fazladır. Aynı zamanda, "Elektrik-Elektronik Teknolojisi", "Metal Teknolojisi", "Motorlu Araçlar Teknolojisi", "Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme" gibi kurslarda ise erkek katılımcıların sayısı kadın katılımcıların sayısından daha fazladır. Kadınların hiç katılmadığı kurslar: Çevre Koruma, Harita-Tapu-Kadastro, Motorlu Araçlar Teknolojisi ve Metal Teknolojisi. Erkeklerin hiç katılmadığı kurs ise Sosyoloji ve Kültürel Araştırmalar kursu olarak görülmektedir. En fazla katılımcının olduğu kurslar sırasıyla Spor (28599), Kişisel Gelişim ve Eğitim (24387), Müzik ve Gösteri Sanatları (15095), Din Eğitimi (10856) ve Çocuk Gelişimi ve Eğitimi (9224) olarak sıralandığı görülmektedir. Genel olarak, kursların alanlarına göre kadın ve erkek katılımcı sayıları farklılık göstermektedir ve bu farklılık kursların yönlendirilme şekline, eğitim içeriğine, toplumsal cinsiyet rollerine ve katılımcıların tercihine göre değişebilir.

Kursların süresine göre kursların yıllar içindeki dağılımı

Araştırmanın bir diğer sorusu kursların sürelerine göre yıllar içindeki dağılımlarını belirlemektir. Bu amaçla kurs süreleri 3 kategoriye ayrılmıştır. Kurs süresi 1-50 gün arasında olan Kısa(K), 51-100 gün arasında olanlar Orta(O) ve 101 gün ve üstü olanlar Uzun(U) olarak belirtilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular tablo 6 da gösterilmiştir.

Tablo 6: Kursların süresine göre kursların yıllar içindeki dağılımı

Kurs Süresi	2018	2019	2020	2021	2022	Toplam
Kısa(K)	715	1624	656	743	1029	5056
Orta(O)	454	1405	824	748	1065	4496
Uzun(U)	252	623	412	700	960	2949
Toplam	1422	3942	1892	2191	3054	12501

Tablo 6, kursların yıllara göre dağılımını, kursların süresine göre göstermektedir. 2018'den 2022 ye kadar olan 6 yıllık dönemde toplamda 12.501 kursun düzenlendiği görülmektedir. Toplam kurslar içinde kısa(k) kursların oranı %40,4, orta (O) kursların %35,9 ve uzun (U) kursların oranının %23,7 olduğu görülmektedir.

2018 de 715 olan kısa kurs sayısı, 2019 da 1.624 ile zirve yaparak sonraki yıllarda azalış sürecine girdiği görülse de 2022 de 1.029'a yükseldiği görülmektedir. Benzer durumun orta(O) kurs sayısında da gerçekleştiği söylenebilir. Ancak uzun kurs sayısında daha istikrarlı bir olduğu görülebilmektedir. Pandemi öncesi ve sonrası dönemler analiz edildiğinde kısa(K) ve orta(O) süreli kurslarda pandemi öncesi dönemdeki seviyelerin daha yüksek görülürken, uzun(U) süreli kurs sayısında pandemi sonrası dönemdeki toplam sayının pandemi öncesi dönemden yüksek olduğu görülmektedir. Pandemi öncesi dönemde kısa ve orta süreli kursların sayısının uzun(U) süreli kurslarının sayısının yaklaşık 2 katı ve üzeri olduğu görülürken, pandemi sonrası dönemde bu farkın azaldığı görüldüğü görülebilmektedir. Genel olarak, daha kısa kurslara yönelik hafif bir tercihle birlikte sunulan kurs sayısında genel bir artış olduğu görülebilir.

Katılımcıların cinsiyetine göre kurs süresi içindeki dağılımı

Bu araştırma sorusu, kurs süresinin katılımcıların cinsiyetine göre dağılımını incelemeyi amaçlamaktadır. Yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular tablo 7 de gösterilmektedir.

Tablo 7: Katılımcıların cinsiyetine göre kurs süresi içindeki dağılımı

Kurs Süresi	Kadın	Erkek	Toplam
Kısa(K)	47081	26625	73706
Orta(O)	43203	19412	62615
Uzun(U)	21861	16888	38749
Toplam	112145	62925	175070

Tablo 7, kurs süresinin katılımcıların cinsiyetine göre dağılımını göstermektedir. Kurslara toplamda 175.070 katılımcı katıldığı görülürken, katılımcılardan 112.145'i kadın, 62.925'i erkektir. Kısa süreli kurslar katılımcılar tarafından en çok tercih edilen kurslar (K) kategorisinde olduğu görülmektedir. Bu kurslara toplamda 73.706 katılımcının katıldığı görülmektedir. Kısa kurslara katılan kursiyerlerden 47.081'i kadın, 26.625'i erkektir. Bu, her iki cinsiyetin de kadın katılımcıların biraz daha yüksek bir temsiliyle daha kısa kurslara eşit derecede ilgi duyduğunu gösterir. Orta kurslar (O), 43.203 kadın ve 19.412 erkek olmak üzere 62.615 katılımcıya sahiptir. Bu da kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre orta uzunluktaki kurslara daha fazla ilgi gösterdiğini göstermektedir. Uzun kurslar (U), 21.861 kadın ve 16.888 erkek olmak üzere 38.749 katılımcıya sahiptir. Bu, erkek katılımcıların uzun kurslara biraz daha fazla ilgi gösterdiğini ancak bu kategoride her iki cinsiyetin de temsil edildiğini göstermektedir. Genel olarak veriler, kadın katılımcıların erkek katılımcılara kıyasla orta uzunluktaki kurslara daha fazla ilgi gösterdiğini, her iki cinsiyetin de kısa

kurslara eşit derecede ilgi duyduğunu göstermektedir. Uzun süreli kursların, erkek katılımcılar tarafından daha çok tercih edildiği ve kadın kursiyerlerin uzun süreli kurslara katılım oranlarının diğer kurs sürelerine oranla düşük olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı, pandemi öncesi ve sonrası dönemde yetişkinlerin kurs tercihlerini farklı kriterlere göre yıllar içindeki dağılımını incelemek ve katılımcıların cinsiyet dağılımı ile bu dağılımlar arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Araştırma kriterleri şunlardır: kursların yıllara göre dağılımı, katılımcıların cinsiyete göre yıllar içindeki dağılımı, sertifika alan katılımcıların cinsiyete göre yıllar içindeki dağılımı, kursların alan adlarına göre yıllar içindeki dağılımı, açılan kursların alanlarına göre katılımcı cinsiyet dağılımı, kursların süresine göre kursların yıllar içindeki dağılımı ve katılımcıların cinsiyetine göre kurs süresi içindeki dağılımıdır.

Yıllar içerisinde açılan kursların sayısının genel olarak artış trendi içinde olduğu görülmektedir. Ancak 2020 yılında pandemi nedeniyle kursların sayısında düşüş meydana gelmiştir. Pandemi öncesi dönemde açılan kursların oranı pandemi sonrası döneme göre biraz daha yüksek iken, pandemi döneminde açılan kursların oranı genel trend içerisinde oldukça düşük görülmektedir. Pandemiden hemen sonraki yıl ise kurs sayısındaki artış trendinin tekrar başladığı görülmektedir. Bu durumun oluşmasında pandemi dönemindeki yasakların yol açtığı söylenebilir. Ayrıca pandemi sonrası dönemdeki kurs sayısının önce dönem seviyesine yetişememişi olması yetişkinlerin hastalığın risklerine karşı kaygılarının devam ettiği şeklinde değerlendirilmektedir.

Kadın ve erkek katılımının yıllara göre farklı şekillerde değiştiği görülmektedir. Özellikle pandemi yılında tüm katılım oranlarının düştüğü ve pandemi sonrasında kadınların katılım oranının erkeklere göre daha fazla arttığı görülmektedir. 2018-2019 yılları arasındaki değişimler kadın katılımcılar için önemli bir artış olarak görülebilir. Bu veriler, eğitim ve kursların kadın ve erkekler için farklı şekillerde cazip hale gelebileceğini ve farklı motivasyonların bulunabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, kadın ve erkek katılımının yıllara göre farklı değişimler göstermesi ve pandemi sonrası kadınların katılım oranının erkeklere göre daha fazla artması, bu alanlarda daha fazla çalışma yapılması gerektiğini düşündürmektedir.

Kurs süresini tamamlama ve kurs sonunda yapılacak sınavlarda başarılı olma durumunda kursiyerlere verilen sertifikalarda kadınların daha başarılı oldukları görülmüştür. Pandemi öncesi ve sonrası dönemlerde kadın katılımcıların sertifika oranının erkek katılımcıların oranından yüksek olduğu görülmüştür. Bunlar, eğitim programlarının cinsiyet eşitliği açısından daha fazla kadınların tercih edilmesine neden olabilecek faktörlerin incelenmesi gerektiğini ve daha eşit dağılım sağlanması için gerekli önlemlerin alınması gerektiğini göstermektedir.

Alan adlarına göre kurslar değerlendirildiğinde en çok açılan kurs Kişisel Gelişim ve Eğitim alanıdır, toplam 1821 kez açılmıştır. En az açılan kurs ise Harita Tapu Kadastro alanıdır, sadece bir kez açılmıştır. 2020 yılında, pandemi nedeniyle bir önceki yıla göre genel bir azalma olduğu görülse de Din Eğitimi ve Sağlık alanındaki kursların artış gösterdiği görülmektedir. Pandemi öncesi ve sonrası dönemde hobi amaçlı kursların oranlarında bir değişim görülmezken Hayvan Yetiştiriciliği alanındaki kursların artış göstermesi dikkate değer görülmektedir. 2022 yılında en çok açılan kurs alanları arasında Din Eğitimi, Müzik ve Gösteri Sanatları, Spor, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık, Kişisel Gelişim ve Eğitim bulunmaktadır. Bu durum, insanların eğitim ve gelişim konularına olan ilginin artmış olduğunu göstermektedir. Özellikle pandemi sonrası dönemde kurs alan çeşitliliğinin artması pandeminin yetişkinlerin ilgi ve ihtiyaçlarında değişimler meydana getirdiği şeklinde değerlendirilebilir. Mesleki beceri gelişim ihtiyacının pandemi sonrası dönemde arttığı görülürken, yetişkinlerin yerel ekonomik faaliyetlere yönelik kurslara taleplerinin artması ekonomik değişken açısından önemli görülmektedir.

Alan adlarına göre katılımcıların cinsiyetlerinin dağılımları değerlendirildiğinde, Kadınlar ve erkekler arasında kurs tercihlerinde farklılıklar bulunmaktadır. Kadınlar daha çok Aile ve Tüketici Bilimleri, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri, Müzik ve Gösteri Sanatları, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık gibi kursları tercih ederken, erkekler Elektrik-Elektronik Teknolojisi, Metal Teknolojisi, Motorlu Araçlar Teknolojisi, Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme gibi kursları tercih etmektedir. Kadınlar Çevre Koruma, Harita-Tapu-Kadastro, Motorlu Araçlar Teknolojisi ve Metal Teknolojisi kurslarına katılmazken, erkekler Sosyoloji ve Kültürel Araştırmalar kursuna katılmamıştır. En fazla katılımcının olduğu kurslar Spor, Kişisel Gelişim ve Eğitim, Müzik ve Gösteri Sanatları, Din Eğitimi ve Çocuk Gelişimi ve Eğitimi'dir. Kursların tercih edilme şekli, eğitim içeriği, toplumsal cinsiyet rolleri ve katılımcıların tercihlerine göre farklılık göstermektedir.

Kurs sürelerine göre kursların yıllar içindeki dağılımları değerlendirildiğinde; 2018-2022 yılları arasında 12.501 kurs düzenlenmiştir ve kısa kurslar %40.4, orta kurslar %35.9, uzun kurslar %23.7 oranında düzenlenmiştir. Kısa kurslar 2018 yılında 715 olarak başlamış, 2019 yılında zirve yapmış, ancak sonraki yıllarda azalmış ve 2022 yılında 1.029 olarak belirlenmiştir. Orta kurslar da benzer bir dağılım göstermiştir. Ancak uzun kurslar daha istikrarlı bir dağılım göstermiştir. Kısa ve orta süreli kursların sayısı pandemi öncesinde uzun süreli kursların sayısının yaklaşık 2 katı ve üzerindeyken, pandemi sonrasında bu fark azalmıştır. Genel olarak, pandemi sonrası dönemde uzun süreli kursların sayısı pandemi öncesinden daha yüksek, kısa ve orta süreli kursların sayısı ise pandemi öncesindeki seviyeleri daha yüksek görülmüştür. Genel bir tercih olmakla birlikte, kısa süreli kurslara yönelik genel bir tercih olduğu değerlendirilmektedir. Pandemi sonrası dönemde uzun süreli kurslardaki oranın diğer kurs sürelerine göre oranını arttırması dikkate değer olarak görülmektedir.

Kurs sürelerinin cinsiyet değişkenine göre dağılımına bakıldığında 175.070 katılımcının 112.145 kadın ve 62.925 erkek şeklindedir. Kısa kurslar her iki cinsiyette de en çok tercih edilen kurslar kategorisindedir ve toplamda 73.706 katılımcı tarafından tercih edilmiştir. Bu kurslar her iki cinsiyet tarafından da benzer bir oranla tercih edilmiştir. Orta süreli kurslar ise, kadın katılımcılar tarafından daha fazla tercih edilmiştir. Uzun süreli kurslar ise, erkek katılımcılar tarafından daha fazla tercih edilmiş, ancak her iki cinsiyet de bu kategoride temsil edilmiştir. Genel olarak, veriler kadın katılımcıların orta süreli kurslara daha fazla, her iki cinsiyetin de kısa kurslara eşit oranda ilgi gösterdiğini göstermektedir. Uzun süreli kurslar erkek katılımcılar tarafından daha fazla tercih edilirken, kadın katılımcıların uzun süreli kurslara katılım oranı diğer kurs sürelerine oranla düşüktür. Uzun süreli kursların, erkek katılımcılar tarafından daha çok tercih edilmiş olması, bu kursların içeriğinin erkeklerin ilgi alanlarına uygun olması, erkeklerin bu tip kursların yararlı olacağına dair inançlarının yüksek olması, zaman ve enerjilerinin bu tip kursları tamamlamaya uygun olması gibi faktörlere dayanabilir. Aynı şekilde, kadın katılımcıların uzun süreli kurslara katılım oranının diğer kurs sürelerine oranla düşük olması, bu kursların kadınların ilgi alanlarına uygun olmaması, kadınların bu tip kursların yararlı olmayacağına dair inançlarının düşük olması, zaman ve enerjilerinin bu tip kursları tamamlamaya uygun olmaması gibi faktörlere dayanabilir.

Özetle, pandemi sonrası dönemde kurs sayısının önce dönem seviyesine ulaşamadığını ve kadın katılımının erkeklere göre daha fazla arttığını göstermektedir. Kurs süresine ve katılımcı cinsiyetine göre dağılımlar da kadın katılımcıların kısa süreli kurslara daha çok ilgi duyarken erkek katılımcılar uzun süreli kurslara ilgi duymuştur.

Bu sonuçlardan hareketle aşağıdaki öneriler sıralanabilir:

- ✓ Kadın katılımcıların uzun süreli kurslara katılım oranlarının düşük olmasının nedenlerine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Erkek katılımcıların kısa ve orta süreli kurslara katılım oranlarının düşük olmasının nedenlerine yönelik çalışmalar yürütülebilir.
- ✓ Kişisel Gelişim ve Eğitim alanındaki kursların en çok tercih edilmesinin nedenlerinin belirlenmesine yönelik araştırmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

Ahmad, T., Haroon, Baig, M., & Hui, J. (2020). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic and Economic Impact. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36(COVID19-S4), S73-S78. <https://doi.org/10.12669/pjms.36.COVID19-S4.2638>

Akyol, B., Başaran, R., & Yeşil Başaran, Y. (2018). HALK EĞİTİM MERKEZLERİNE DEVAM EDEN KURSİYERLERİN YAŞAM DOYUM DÜZEYLERİ VE YAŞAM BOYU ÖĞRENME EĞİLİMLERİ. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(48), 301–324. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maeuefd/issue/39596/412680>

Al-Arimi, A. M. A.-K. (2014). Distance Learning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 152, 82–88. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.09.159>

Belitski, M., Guenther, C., Kritikos, A. S., & Thurik, R. (2022). Economic effects of the COVID-19 pandemic on entrepreneurship and small businesses. *Small Business Economics*, 58(2), 593–609.

Bowen, G. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9, 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>

- Bozkurt, V. (2020). Pandemi döneminde çalışma: ekonomik kaygılar, dijitalleşme ve verimlilik. *COVID-19 Pandemisinin Ekonomik, Toplumsal Ve Siyasal Etkileri*, 115, 136.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri (2. Basım). *Ankara: Pegem Akademi*.
- Ciotti, M., Ciccozzi, M., Terrinoni, A., Jiang, W.-C., Wang, C.-B., & Bernardini, S. (2020). The COVID-19 pandemic. *Critical Reviews in Clinical Laboratory Sciences*, 57(6), 365–388.
- Corbin, J. M., & Strauss, A. L. (2015). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory / Juliet Corbin, International Institute for Qualitative Methodology, Anselm Strauss* (Fourth edition). SAGE.
- Çiçek, B., & Almalı, V. (2020). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Kaygı Öz-yeterlilik ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki: Özel Sektör ve Kamu Çalışanları Karşılaştırması. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Doğanay, G., & Çopur, Z. (2020). Yaşlı nüfusun COVID-19 salgınına ilişkin görüşleri: Giresun ili örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*(76), 59–74.
- Hadj Hassine, I. (2022). Covid-19 vaccines and variants of concern: A review. *Reviews in Medical Virology*, 32(4), e2313. <https://doi.org/10.1002/rmv.2313>
- KARDEŞ, V. Ç. (2020). Pandemi süreci ve sonrası ruhsal ve davranışsal değerlendirme. *Türkiye Diyabet Ve Obezite Dergisi*, 4(2), 160–169.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). COVID-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283–289.
- Lopes, H., & McKay, V. I. (2021). Lessons from the COVID-19 pandemic for lifelong learning. *Australian Journal of Adult Learning*, 61(2), 123–149.
- Maatuk, A. M., Elberkawi, E. K., Aljawarneh, S., Rashaideh, H., & Alharbi, H. (2022). The COVID-19 pandemic and E-learning: challenges and opportunities from the perspective of students and instructors. *Journal of Computing in Higher Education*, 34(1), 21–38.
- BASIN AÇIKLAMASI - YÜZ YÜZE VE UZAKTAN EĞİTİM (2021). <https://www.meb.gov.tr/basin-aciklamasi-yuz-yuze-ve-uzaktan-egitim/haber/23197/tr>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. SAGE.
- Pazvant, G. E. (2021). *TÜRKİYE'DE PANDEMİ DÖNEMİ İŞSİZLİĞİNİN GAYRİ SAFİ YURTİÇİ HASILA İLE İLİŞKİSİ: SON 10 YILIN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ*. https://ceko.sakarya.edu.tr/sites/ceko.sakarya.edu.tr/file/12_turkiye__de_pandemi_donemi_issizliginin_gayri_safi_yurtici_hasila_ile_iliskisi_son_10_yilin_karsilastirmali_analizi____gurcan_evren_pazvant2.pdf
- Sherry, L. (1996). Issues in distance learning. *International Journal of Educational Telecommunications*, 1(4), 337–365.
- Su, C.-W., Dai, K., Ullah, S., & Andlib, Z. (2022). COVID-19 pandemic and unemployment dynamics in European economies. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 35(1), 1752–1764. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2021.1912627>
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Pegemakademi.
- Tanır, M. (2006). *Türkiye'de halk eğitim hizmetlerinin yönetimi ve halk eğitim merkezlerinin etkililiği üzerine alan araştırması* [Yüksek Lisans Tezi]. Kamu Yönetimi, Gazi Üniversitesi.
- Tükel, R. (2020). COVID-19 Pandemi Sürecinde Ruh Sağlığı. *Türk Tabipleri Birliği. COVID-19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu. İstanbul*, 617–628.
- Ünal, C. (2006). *BAZI AB ÜLKELERİNDEKİ HALK EĞİTİM ve MESLEKİ EĞİTİM UYGULAMALARI ve ÜLKEMİZİN HALK EĞİTİM ve MESLEKİ EĞİTİM UYGULAMALARI AÇISINDAN AB'ye UYUMLULAŞTIRILMASI* [Yüksek Lisans Tezi]. Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Marmara Üniversitesi.
- Wang, X., Wang, L., Zhang, X., & Fan, F. (2022). The spatiotemporal evolution of COVID-19 in China and its impact on urban economic resilience. *China Economic Review*, 74, 101806. <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2022.101806>